

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»**

Історико-філологічний факультет

Кафедра історії України

О. Г. Серeda

**Методичні рекомендації щодо вивчення навчальної дисципліни
«Історія України» для здобувачів 1 (бакалаврського) рівня вищої освіти
1 року навчання I семестр спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література) і 035 Філологія (Мова і література)
факультету іноземних мов**

Одеса-2021

УДК:

Ч-90

Рецензенти:

Діанова Н. М., доктор історичних наук, професор
(Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова)

Савченко В. А., доктор історичних наук, професор
(Південноукраїнський національний педагогічний університет
ім. К. Д. Ушинського)

Рекомендовано до друку вченою радою історико-філологічний факультет
ПУНПУ ім. К. Д. Ушинського.
Протокол № 3 , від 18 жовтня 2021 р.

Середа О. Г. Методичні рекомендації щодо вивчення навчальної дисципліни «Історія України» для здобувачів 1 (бакалаврського) рівня вищої освіти 1 року навчання I семестр спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література) і 035 Філологія (Мова і література) факультету іноземних мов – Історія / О. Г. Середа. Одеса: ПУНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2021. 40 с.

У методичних рекомендаціях подано програму курсу «Історія України», плани практичних занять зі списками літератури до кожної теми, питання для самоконтролю. Вміщено методичні вказівки щодо організації самостійної й індивідуальної навчально-творчої роботи, критерії оцінювання й форми контролю знань студентів, список рекомендованих джерел та літератури з курсу.

Затверджено на засіданні кафедри історії України,
протокол № 2 від 15.10.2021 р.

Завідувач кафедри

А. В. Красножон

©Університет Ушинського, 2021 р.

© *Середа О. Г.*, 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка; 03 Гуманітарні науки	Статус дисципліни: Обов’язкова	
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма: Середня освіта; Переклад	Мова навчання: українська	
		Рік навчання:	
		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: <i>творча робота (есе)</i>	Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)); 014 Середня освіта (Мова і література (китайська)); 014 Середня освіта (Мова і література (турецька)); 035 Філологія (Мова і література (англійська)); 035 Філологія (Мова і література (китайська));	Семестр:	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	14 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		40 год.	60 год.
		Індивідуальні завдання:	
		20 год.	20 год.
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 38% / 62%

для заочної форми навчання – 9% / 91 %

2. Пояснювальна записка

Мета викладання навчальної дисципліни «Історія України» полягає у тому, щоб, застосовуючи новітні підходи до вивчення історії, сформувати у студентів цілісне уявлення про вітчизняну історію, історичне мислення, виховувати почуття патріотизму, національної самосвідомості, толерантності, орієнтованості на загальнолюдські цінності – якості, притаманні гармонійно розвинутій особистості, громадянину зі стійкими морально-етичними переконаннями.

Передумови для вивчення дисципліни: Наявність повної загальної середньої освіти або ступеня молодшого бакалавра. Паралельно з вивченням навчальної дисципліни «Історія України» студенти мають опанувати знання з дисципліни: «Історія української культури».

Очікувані програмні результати навчання:

- ПРН 1. Ідентифікувати проблеми вітчизняної історії, економіки й права, розуміти причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства
- ПРН 3. Застосовувати знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для засвоєння загальнопрофесійних дисциплін
- ПРП 7. Аналізувати мову в її історичному і сучасному стані, використовувати системи основних понять і термінів мовознавства.
- ПРН 21. Використовувати знання з історії та культури України, Китаю і лінгвокраїнознавства англomовних країн для організації успішної міжкультурної комунікації та адекватного перекладу.

Очікувані результати навчання історії України:

Здобувач вищої освіти:

1. знає факти, хронологію подій, основні поняття історії України; культурні надбання українського народу, особливості його менталітету;
2. знає державотворчі і політичні напрямки розвитку українського суспільства, соціально-економічні тенденції у розвитку України, біографії видатних українських державних діячів, діячів науки і культури;
3. усвідомлює історичний досвід, місце і роль України у контексті європейської та світової історії;
4. визначає закономірності історичного процесу на українських землях;

*Здобувач вищої освіти **вміє:***

1. критично мислити, формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу історичних та історіографічних джерел і фактів;
2. виявляти й аналізувати історичне підґрунтя проблем соціально-економічного, політичного, культурного, національного буття України;

3. описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
4. орієнтуватися в розмаїтті суспільно-політичного життя, визначати своє місце в ньому, проявляти громадянську свідомість та соціально-політичну активність.

Здобувач вищої освіти має опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в політичній та викладацькій професійній діяльності або у процесі навчання, які передбачають застосування певних теорій та методів політичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 01. Здатність до гнучкого способу мислення, який надає можливість розуміти проблеми й задачі та використовувати потрібну інформацію й методологію для їх обґрунтованого та \ або нестандартного вирішення відповідно до умов діяльності.
- ЗК 02. Здатність до моделювання змісту навчання як найвища форма прояву творчого рівня мислення; уміння конструювати моделі, за їхньою допомогою будувати експерименти, аналізувати альтернативні варіанти та прогнозувати наслідки навчально-виховної діяльності; на основі отриманих результатів проектувати й коректувати управлінську діяльність.
- ЗК 03. Здатність до наукового мислення, спостереження й аналізу, висування гіпотез для вирішення спірних питань, виконання дослідницької роботи, аналізу наукової літератури.
- ЗК 06. Здатність застосовувати основні морально-етичні норми та правила в повсякденній і професійній діяльності, здатність впливати на систему моральних цінностей оточуючих осіб, виконуючи роль взірця в усіх важливих сферах життєдіяльності.
- ЗК 07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК4 Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості

ЗК7 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 04. Здатність до реалізації міжкультурного спілкування у професійній та побутовій сферах з дотриманням сучасних мовних норм, правил спілкування, гендерних, культурних, соціальних факторів комунікації, принципу кооперації та ввічливості;

СК 05. Здатність до продукування цілісних, зв'язних і логічних висловлювань (дискурсів) різних функціональних стилів (наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, художнього, розмовно-побутового) в усному і писемному мовленні, здійснюючи вибір адекватних мовних засобів;

СК 07. Здатність застосовувати знання з літературознавчих дисциплін; осмислювати літературні процеси та літературознавчі концепції; аналізувати та інтерпретувати різні за тематикою і жанровою природою художні твори, виокремлювати в них ціннісні смисли.

СК 11. Уміння здійснювати зворотній зв'язок у своїй роботі шляхом контролю й оцінювання навчальних досягнень суб'єктів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей учнів (на основі сформованості діагностичної компетентності), знання нормативних вимог до рівня володіння відповідними знаннями й уміннями, а також делегування оцінювально-контрольної функції вчителем учню.

СК 12. Здатність до психолого-педагогічного діагностування – вивчення фізичного, психічного, розумового розвитку, рівня морального, естетичного виховання, умов сімейного життя і виховання учнів; уміння здійснювати діагностування суб'єктів педагогічного процесу,

використовуючи провідні методи дослідження; здатність проаналізувати й узагальнити отримані результати діагностування

СК 13. Здатність застосовувати знання про особливості засвоєння навчального матеріалу конкретними учнями відповідно до індивідуальних та вікових характеристик; особливості навчально-пізнавальної та комунікативної діяльності учнів; здатність до аналізу власної професійної діяльності, особливостей своєї особистості та її характерних якостей.

СК 14. Здатність до виховання певних поглядів, переконань, відношень, якостей особистості учня; формування мотивів учбової діяльності; спеціально спрямованої взаємодії суб'єктів освітньої діяльності, спрямованої на всебічний розвиток особистості.

СК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

Міждисциплінарні зв'язки: Знання навчальних дисципліни «Історія української культури» сприяють опануванню студентами курсу «Історія України»».

3. Програма і структура навчальної дисципліни «Історія України»

3.1. Програма і структура навчальної дисципліни «Історія України»

Змістовий модуль 1. Давня та початок нової історії України (І тис. до н.е. – XVIII ст.)

Тема 1. Доісторичний та ранньоісторичний періоди на території України.

Історія як наука про закономірності розвитку людства. Основні концепції історичного розвитку. Місце історії України у всесвітній історії. Предмет історії України, методологічні засади її вивчення та наукова періодизація. Структура і основні завдання вивчення історії України .

Первісні люди. Виникнення землеробства, скотарства і ремісництва. Матріархальні общини і виникнення племен. Племена трипільської культури. Побут і вірування стародавнього населення. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави.

Розселення та заняття східних слов'ян. Виникнення державних об'єднань. Боротьба з кочівниками. Східні слов'яни на території України. Розселення. Анти. Культура і вірування східних слов'ян.

Тема 2. Україна у середньовічний час (середина X-XV ст.)

Передумови утворення держави на Русі. Норманська теорія походження давньоруської держави. Зовнішня політика київських князів. Русь і Візантія. Запровадження християнства. Політичний устрій, право, органи управління в Київській Русі. “Руська правда”. Соціально-економічні відносини в Київській Русі. Культура, історичне значення давньоруської держави. Децентралізація Київської держави.

Землі-князівства після поділу Русі: особливості політичного і соціально-економічного розвитку. Галицько-Волинське князівство. Данило Галицький. Русь і кочівники. Боротьба з монголо-татарами. Українські землі під владою Золотої Орди. Західна Європа і Королівство Русь. Етнічний розвиток давньої Русі.

Українські землі у складі Князівства Литовського. Загарбання Польщею Галичини. Включення Буковини до складу Молдавського князівства. Загарбання Закарпаття Угорщиною. Виникнення козацтва. Заняття, побут, звичаї, воєнне мистецтво, морські походи козаків. Виникнення Запорізької Січі. Її устрій. Утворення Кримського Ханства – геополітичне значення у розвитку Південної України.

Тема 3. Україна у ранній новий час (середина XVI-XVIII ст.)

Посилення наступу на українські землі польських феодалів. Люблінська унія і її наслідки для українського народу. Закріпачення селян. Полонізація української знаті. Брестська церковна унія.

Реєстрове козацьке військо. Роль українського козацтва в боротьбі українського народу проти агресії Туреччини і Кримського ханства. Козацько-селянські повстання під проводом К.Косинського, С.Наливайка. Битва під

Хотином. Народні рухи 20-х – 30-х рр. XVII ст. Культура України XVI – першої половини XVII ст.

Причини, характер, рушійні сили української національної революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Перші перемоги на Жовтих Водах, під Корсунем. Розгром польсько-шляхетських військ під Пилявцями. Народні герої М.Кривоніс, І.Богун, Д.Нечай. Зборівська битва. Битва під Берестечком 1651 р. Події 1652 – 1653 рр.

Формування української державності в ході війни. Органи влади і управління. Зносини з сусідніми державами – Московським царством, Туреччиною, Молдавією, Швецією. Вхід України під протекторат Московської держави. “Березневі статті”. Порушення царським урядом Переяславських угод.

Тема 4. Гетьманська Україна.

Політичний устрій України у другій половині XVII – XVIII ст. Внутрішня і зовнішня політика гетьманів України. Українсько-польські, українсько-турецькі, україно-шведські зв'язки. Північна війна. Поразка І.Мазепи. Пилип Орлик і його Конституція. Скасування гетьманщини. Доля Запорізької Січі. Соціально-економічний розвиток України.. Юридичне оформлення кріпосного права. Визвольна боротьба народних мас у другій пол. XVIII ст. Вхід Північного Причорномор'я та Правобережної України до складу Росії. Російсько-Турецькі війни 1768-1774 рр. Та 1787-1791 рр. Заселення і розвиток Півдня України. Захоплення західноукраїнських земель Австрією. Культура України другої половини ХУП – ХУІІІ ст.

Змістовий модуль 2. Українські землі у добу модернізації (XIX-поч. XX ст.)

Тема 5. Україна у складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. та національний державотворчий процес (1917-1920 рр.).

Загальна характеристика періоду. Занепад феодально-кріпосницької системи в Україні у першій половині XIX ст. Здійснення реформ 60-х років. Розвиток капіталізму. Робітничий рух. Участь українців у загальноросійському революційному русі. Передумови і основні етапи національного відродження в Україні. Кирило-Мефодіївське братство. Громадівський рух. М.П.Драгоманов.

Західноукраїнські землі під владою Австрії. Початок відродження української свідомості. “Руська трійця”. Революція 1848 – 1849 рр. в Австро-Угорщині і її вплив на розвиток національного руху. Москвофільство і народовство. Зародження радикального напрямку національно-визвольного руху. Перші українські партії в Східній Галичині.

Україна і світ на початку XX ст. Суспільно-політичний і національний рух. Виникнення українських політичних партій, їх програми.

Лютнева революція в Росії і проблема влади в країні. Виникнення Центральної Ради. Проголошення автономії України. Перші елементи української державності. ІІІ Універсал. Проголошення УНР. Війна Радянської Росії проти УНР. ІV Універсал і проголошення незалежності України. Переговори в Бересті та договір УНР з центральними державами. Прихід

австро-німецьких військ на Україну. Переворот 29 квітня 1918 р. Українська держава гетьмана П.Скоропадського. Падіння гетьманського режиму. Створення Директорії, її склад, внутрішня і зовнішня політика. Об'єднання УНР і ЗУНР. Друга війна Радянської Росії проти УНР. Проголошення ЗУНР. Загарбання Буковини і Хотинщини Румунією. Вхідження Закарпаття до складу Чехословаччини.

Тема: 6. Україна в колі геополітичних інтересів Німеччини і Радянського союзу.

НЕП в Україні. Відбудова народного господарства. Національно-культурна політика в Україні. Українізація. Сталінська політика індустріалізації. Колективізація українського села, методи її здійснення та соціально-економічні наслідки. Голодомор 1932-1933 рр. Геноцид щодо українського народу. Культурні перетворення в УСРР у 20-30-ті рр.

Західноукраїнські землі під владою Польщі. Новітній український націоналізм. ОУН. Причини другої світової війни. “Карпатська Україна”. Пакт про ненапад між СРСР і фашистською Німеччиною. Початок другої світової війни. Вступ радянських військ в Західну Україну. Радянізація краю. Початок війни між Радянським Союзом і Німеччиною. Окупація теренів України військами фашистської Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Дві течії руху опору в Україні: Партизанський і ОУН-УПА в роки війни. Підсумки і уроки Другої світової війни. Україна в системі міжнародних відносин.

Тема 7. СРСР і Україна. Утвердження незалежної і суверенної держави (1991-2010 рр.).

Перші кроки деєталінізації суспільного життя. Спроби застосування економічних методів господарювання. Заходи в соціальній сфері. Досягнення і суперечливість розвитку культури. Початок діяльності “шістдесятників” в літературі і мистецтві. Вплив на Україну перевороту 1964 р. Наростання кризових явищ в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. Русифікація. Правозахисний рух. Дисиденти.

М.Горбачов, політика “перебудови” і Україна. Початок формування багатопартійності. Прийняття Декларації про державний суверенітет України. Спроба державного перевороту в СРСР і Україна. Акт проголошення державної незалежності України 24 серпня 1991 р. Всеукраїнський референдум та його значення.

Розбудова незалежної української держави. Формування громадянського суспільства й політичної нації. Економічні проблеми. Міжнародна політика України. Культура, освіта, релігійне життя. Вибори Президента України 2004 р. «Помаранчева революція». Президентство В.Ющенко. Виборчі кампанії 2010 року та їх наслідки.

Підсумки та уроки історичного розвитку України.

3.2. Структура навчальної дисципліни «Історія України»

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Давня та початок нової історії України (І тис. до н.е. – XVIII ст.)												
Тема 1. Доісторичний та ранньоісторичний періоди на території України.	12	2	2	-	2	6	10	-	-	-	2	8
Тема 2. Україна у середньовічний і ранній новий час (середина X-XV ст.)	13	2	2	-	3	6	14	2	-	-	4	8
Тема 3. Україна у ранній новий час (середина XVI-XVIII ст.)	13	2	2	-	3	6	14	-	2	-	4	8
Тема 4. Гетьманська Україна.	13	2	2	-	3	6	15	2	-	-	2	9
Усього за модулем 1	51	8	8	-	11	24	51	4	2	-	12	33
Модуль 2. Українські землі у добу модернізації (XIX-поч. XX ст.)												
Тема 5. Україна у складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. та національний державотворчий процес (1917-1920 рр.).	14	2	4	-	3	5	13	2	-	-	2	9
Тема 6. Україна в колі геополітичних інтересів Німеччини і Радянського союзу.	12	2	2	-	3	5	13	2	-	-	2	9
Тема 7. СРСР і Україна. Утвердження незалежної і суверенної держави (1991-2010 рр.).	13	2	2	-	3	6	13	-	-	-	4	9
Усього за модулем 2	39	6	8	-	9	16	39	4	-	-	8	27
Усього годин	90	14	16	-	20	40	90	8	2	-	20	60

4. Практичні заняття

4.1. Теми практичних занять

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин	
		Денна	Заочна
	Модуль 1. Давня та початок нової історії України (I тис. до н.е. – XVIII ст.)		
1	Велике переселення народів: давні слов'яни і кочові народи степової України.	2	-
2	Київська Русь та її місце в історії українського народу. Роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинська держава (XII-середина XIV ст.)	2	-
3	Українські землі у складі Князівства Литовського. Люблінська унія і її наслідки для українського народу. Створення українського козацтва.	2	-
4	Національно-визвольна війна середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Гетьманська Україна. Від Івана Мазепи до Кирила Розумовського.	2	2
	Модуль 2. Українські землі у добу модернізації (XIX-поч. XX ст.)		
5	Україна у складі двох імперій: розвиток національно-політичних течій у XIX ст.	2	-
6	Державне відродження України (1917-1920 рр.).	2	-
7	Україна в колі геополітичних інтересів Німеччини і Радянського союзу.	2	-
8	СРСР і Україна. Акт проголошення державної незалежності України 24 серпня 1991 р. Становлення української державності.	2	-
	Усього:	16	2

4.2. Плани практичних занять

Семінар 1. Велике переселення народів: давні слов'яни і кочові народи степової України (2 год.).

План

1. Готи та Гуни на теренах Північного Причорномор'я.
2. Черняхівська археологічна культура.
3. Авари і булгари-тюрки в степовій Україні.
4. Анти, склавини та венеди на сторінках «Готики» Йордана та «Повісті минулих літ» Нестора.
5. Східнослов'янські союзи племен на теренах України
6. Зародження східнослов'янських народів.
7. Культура та побут давніх слов'ян.

Л і т е р а т у р а

1. Абашина Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія. Навчальний посібник. – К.: Стародавній

- світ, 2012.
2. Балущок В. Етногенез українців. – К., 2004.
 3. Баран В.Д., Баран Я.В. Історичні витоки українського народу. – К., 2005.
 4. Гайдай Л., «Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях». — Луцьк: Вежа, 2000 р.
 5. Гумилёв Л.Н. История народа хунну. Гумилёв Л.Н. История народа хунну. - Т. I-II.- М.: Ди-Дик, 1998.
 6. Жук В.Н. Новий погляд на історію Полтавщини й України (За давньобулгарськими літописами) / В.Н.Жук, Ф. ГХ.Нурутдинов. – Полтава: АСМІ, 2008.
 7. Залізник Л. Стародавня історія України / Ред. В. Олексієнко. — К.: Темпора, 2012.
 8. Йордан. О происхождении и деяниях гетов. Getica (Серия «Памятники средневековой истории народов Центральной и Восточной Европы»). пер., комм. Е. Ч. Скржинской. Москва.: Восточная литература, 1960.
 9. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; Відп. ред. О. В. Мишанич. — К.: Дніпро, 1989.
 10. Марченко М. Київська Русь у боротьбі з кочовиками до монгольської навали. - монографія. - К: Видавництво «ПРОМІНЬ», 2012. - 208 с.
 11. Приходнюк О.М. Анты и пеньковская культура. В кн.: Древние славяне и Киевская Русь. К., 1989
 12. Седов В.В. Происхождение и ранняя история славян. М., 1979

***Семінар 2. Київська Русь та її місце в історії українського народу.
Роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинська держава (XII-
середина XIV ст.)***

План

1. Утворення держави Київська Русь. Чи згодні Ви з норманською теорією походження давньоруської держави? Обґрунтуйте свою відповідь.
2. Розквіт Русі за часів Володимира Великого. Державний устрій, соціально-економічний лад Київської Русі.
3. Запровадження християнства на Русі і ваша оцінка його значення в історії українського народу.
4. Ярослав Мудрий і його внутрішня та зовнішня політика князів.
5. Утворення удільних князівств: Київське, Чернігівське, Переяславське Волинське та Галицьке.
6. Створення Галицько-Волинського князівства за Романа Мстиславовича. Утвердження держави короля Данила Романовича.
7. Правління основних князів родини Романовичів.
8. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Л і т е р а т у р а

1. Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави. – Львів, 1999.
2. Балушок В. Етногенез українців. – К., 2004.
3. Баран В.Д., Баран Я.В. Історичні витoki українського народу. – К., 2005.
4. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. – К., 1992.
5. Войтович Л. Княжа доба на Русі: Портрети еліти. – Біла Церква, 2006.
6. Головка О.Б. Князь Роман Мстиславович та його доба: Нариси з історії політичного життя
7. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному витку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. – К., 2006.
8. Гусев В.Г., Дрожин В.П., Сокирко О.Г., Червінський В.І. Видатні постаті в історії України: Короткі біографічні нариси, історичні та художні портрети. – К., 2002.
9. Давня історія України. У 2-х книгах. Книга 2. – К., 1995.
10. Етнічна та етнокультурна історія України. У 3-х т. – К., 2005.
11. Іванченко Р. Київська Русь: початки української держави. – К., 1995.
12. Ідзьо В. Галицька держава: процеси етнотворення та становлення (XII – XIII ст.). -Львів, 2005.
13. Ісаєвич Я.Д. Галицько-Волинська держава. – Львів, 1999.
14. Котляр М. Як і чому настала удільна роздробленість на Русі (XII – XIII ст.). – К., 1998.
15. Литвин В.М. Історія України. Підручник. – К., 2008.
16. Літопис руський..- К.: Дніпро, 1989.
17. Мистецтво Київської Русі.-К.:1989.
18. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. – К., 1996.
19. Попович М. В. Нарис історії культури України. – К., 2001.

***Семінар 3. Українські землі у складі Князівства Литовського.
Люблінська унія і її наслідки для українського народу. Створення
українського козацтва. (2 год.).***

П л а н

1. Політична історія Великого князівства Литовського. Боротьба між прибічниками Кревської унії з Польщею та самостійності Литви (до 1430 р.).
2. Магдебурзьке право на українських землях.
3. Утворення Кримського ханства.
4. Люблінська унія 1569р. і утворення Речі Посполитої.
5. Релігійна ситуація в Речі Посполитій. Брестська унія 1596 р.

6. Виникнення українського козацтва та Запорізької Січі. Реєстрове козацтво.
7. Роль козацтва у соціальних конфліктах в Речі Посполитій. Повстання кінця XVI-початку XVII ст.
8. Петро Конашевич-Сагайдачний. Хотинська битва і її значення
9. Петро Могила. Культурно-освітній розвиток України першої половини XVII ст.

Л і т е р а т у р а

1. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. -К., 1991.
2. Апанович С. Розповіді про запорозьких козаків. -К., 1991.
3. Історія українського козацтва. Нариси у 2-х т. – К., 2006, 2007.
4. Кащенко А. Оповідання про славне військо запорізьке низове, Дніпропетровськ: Січ, 1991.
5. Козацтво на Півдні України. Кінець XVIII – XIX століття. – Одеса, 2000.
6. Козацькі Січі (Нариси з історії українського козацтва XVII – XIX ст.). – Запоріжжя, 1998.
7. Мицик Ю., Плохій С., Стороженко І. Як козаки воювали. Історичні розповіді про запорізьке козацтво. – Дніпропетровськ-К., 1991.
8. Сергійчук Е.І. Іменем війська запорізького. Українське козацтво в міжнародних відносинах XVI - середини XVIII ст., К., 1991.
9. Смолій В.А. Феномен українського козацтва в загальноісторичному контексті //Український історичний журнал (далі – УІЖ) - 1989 .-№ 5.
10. Сушинський Б.І. Козацькі вожді України. Історія України в образах її вождів та полководців XV – XIX століть: Історичні есе: В 2 т. – Одеса, 2004.
11. Щербак В.О. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVIII ст. – К., 2000.
12. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. У 3-х томах. –К. 1991.

Семінар 4. Національно-визвольна війна середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Гетьманська Україна. Від Івана Мазепи до Кирила Розумовського. (2 год.).

П л а н

1. Передумови та періодизація війни. Головні військові події.
2. Особливості козацької державності. Гетьманат (Військо Запорозьке).
3. Переяславська рада та “Березневі статті” (1654).
4. Петро Дорошенко і османський протекторат України.
5. Діяльність І. Мазепи. Участь України у Північній війні.
6. Конституція П.Орлика.

7. Гетьманщина за часів гетьманів І. Скоропадського, Павла Полуботка та Данила Апостола.
8. Обмеження української автономії – перша Малоросійська колегія, “Правління гетьманського уряду.”
9. Гетьманщина під управлінням гетьмана К. Розумовського – “золота осінь” української державності.
10. Політика Катерини II щодо Лівобережної та Слобідської України. Ліквідація гетьманства та Запорізької Січі.

Л і т е р а т у р а

1. Бачинський А. Д.. Січ Задунайська. 1775-1828. -Одеса, 1994.
2. Бушин М.І. На вітрилах державності: Особливості становлення та розквіту української державності в добу Національної революції середини XVII століття: політичний та соціально-економічний аспекти. – Черкаси, 2004.
3. Володарі гетьманської булави: Історичні портрети / Ред. В.А. Смолій. - К., 1995.
4. Горобець В, Прискерк Гетьманщини: Україна в роки реформ Петра І. - К., 1998.
5. Грабовський В. Кошовий отаман Петро Калнишевський. – Дніпропетровськ, 2004.
6. Гуржій О.І. Українська козацька держава в другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996.
7. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Гетьманська Україна. - К., 1999.
8. Когут З. Російський централізм і українська автономія: Ліквідація Гетьманщини. 1760-1830.-К., 1996.
9. Козацькі Січі (Нариси з історії українського козацтва XVI-XIX ст.). - К., 1998.
10. Мельник Л.Г. Лівобережна Гетьманщина періоду стабілізації (1669-1709). - К., 1995
11. Мельник Л. Гетьманщина першої чверті XVIII століття. - К., 1997.
12. Смолій В.А. Українська козацька держава //УІЖ.-1991.-№ 4.
13. Смолій В.А., Гуржій О.І. Становлення української феодальної державності //УІЖ.-1990.-№ 10.
14. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея XVII-XVIII століть: Проблеми формування, еволюції, реалізації. - К., 1997.
15. Степанков В.С. Богдан Хмельницький і проблеми державності України //УІЖ.-1991.-№ 9.
16. Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. - К., 1994.
17. Яковенко Н. Нарис історії України: З найдавніших часів до кінця XVIII століття. - К., 1997.

- 18.Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – К., 2006.
- 19.Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття: Причини і початок Руїни. - К., 1998.

Семінар 5. Національне відродження в Україні наприкінці ХУІІІ - ХІХ ст. Політичні партії і організації в Україні в кінці ХІХ – на поч. ХХ ст. (2 год.).

План

1. Феномен українського національного відродження в контексті європейської історії: методологічні засади, періодизація.
2. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови українського відродження.
3. Пробудження національної свідомості українців на початку ХІХ ст.
4. Початок політизації українського руху. Суспільно-політичний ідеал в історіософських концепціях Кирило-Мефодіївського товариства.
5. Громадівський рух в Наддніпрянській Україні. М.Драгоманов.
6. Галичина – “П’ємонт” українського відродження у другій половині ХІХ ст.
7. Політизація українського національного руху в Західній Україні наприкінці ХІХ ст. Утворення українських політичних партій.
8. Особливості суспільно-політичного і національного руху в Наддніпрянській Україні на початку ХХ ст.
9. Виникнення українських політичних партій в підросійській Україні, їх класифікація, програми, лідери.
10. Загальноросійські політичні партії на Україні: класифікація, чисельність, програми.

Л і т е р а т у р а

1. Багатопартійна українська держава на початку ХХ ст. Програмні документи перших українських партій. – К., 1992.
2. Болдирєв О.В. Перша спроба організації української політичної партії // УІЖ. – 1995. - №4.
3. Довгич В.А. Українська ідея в політичній теорії М.Драгоманова . – К., 1991.
4. Драгоманов М.П. Вибране. – К., 1991.
5. Жмир В.Ф. На шляхах до себе (Історія становлення української національної самосвідомості) // Філософська і соціологічна думка. – 1991. - №1-4.
6. Каппелер А. Мазепинцы, малороссы, хохлы: украинцы в этнической иерархии Российской империи // Россия и Украина. История взаимоотношений. – М., 1997.

7. Каппелер А. Національний рух українців у Росії та Галичині: спроба порівняння // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 1. – К., 1992.
8. Касьянов Г. Український соціалізм: люди, партії, ідеї (початок ХХ сторіччя) // Політологічні читання. – 1992. - №2.
9. Катренко А. Український національний рух у ХІХ ст.: Навчальний посібник: У 2 ч. – К., 1998-1999.
10. Катренко А. Українські молодіжні гуртки і організації 80-90-х років ХІХ ст. // Історія України. – 2000. - №23-24.
11. Киян О.І. М.П. Драгоманов і російський лібералізм // УІЖ. – 1992. - №4.
12. Костомаров М.І. “Закон Божий” (книга буття українського народу). – К., 1991.
13. Курас І.Ф., Турченко Ф.Г., Геращенко Т.С. М. Міхновський: постать на тлі епохи // УІЖ. – 1992. - №№ 9-11.
14. Лавров Ю.П. Виникнення і діяльність українських політичних партій (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) // Історія України. – 1999. - №№21-24.
15. Лисяк-Рудницький І. Структура української історії у ХІХ столітті. Формування українського народу і нації (методологічні зауваги) // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. В 2-х томах Т.І. – К., 1994.
16. Магочий П. Українське національне відродження. Нова аналітична структура // УІЖ. – 1991. - №3.
17. Манифесты политических сил. В кн.: Первый штурм. – М., 1990.
18. Мельник Л.Г. Утвердження ідеї українського національного самовизначення (кінець ХУІІІ – початок ХІХ ст.). – К., 1992.
19. Руська трійця в історії суспільно-політичного руху і культури України. – К., 1987.
20. Самостійна Україна. Зб. Програм українських політичних партій початку ХХ століття. – Тернопіль, 1991.
21. Сарбей В.Г. До поглядів М.П. Драгоманова на національне питання // УІЖ. – 1991. - №9.
22. Сарбей В.Г. Становлення і консолідація нації та піднесення національного руху на Україні в другій половині ХІХ ст. // УІЖ. – 1991. - №5.
23. Сергієнко Г.Я. Кирило-Мефодіївське товариство: утвердження ідеї національного відродження в слов'янському світі // УІЖ. – 1996. - №1.
24. Старинець О.Г. Виникнення організацій конституційно-демократичної партії (партії народної свободи) в Україні (жовтень 1905 – лютий 1906 рр.) // УІЖ. – 1995. - № 6.
25. Телешун С.О. Національне питання в програмах українських політичних партій в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. – К., 1996.
26. Українські політичні партії кінця ХІХ – початку ХХ ст. – К., 1993.
27. Шпорлюк Р. Українське національне відродження // Україна. Наука і культура. Вип. 25. – К., 1991.
28. Якименко М. Економічна основа українського національно-визвольного руху на рубежі ХІХ – ХХ століть // Сучасність. – 1995. - №7-8.

***Семінар 6. Державне відродження України (1917-1920 рр.) (2 год.).
Радянська модернізація України та її наслідки (2 год.).***

План

1. Соціально-політичні альтернативи в Україні у 1917р. Утворення Центральної Ради. Проголошення УНР.
2. Українська Держава Павла Скоропадського: чи мала перспективи гетьманщина в Україні?
3. Відродження УНР. У чому причини усунення Директорії від влади?
4. Перемога національно-демократичної революції в Східній Галичині. ЗУНР.
5. Внутрішня і зовнішня політика Раднаркому УСРР.
6. Сутність та особливості індустріалізації в Україні.
7. Здійснення колективізації в УСРР. Голодомор 1932-1933 рр.
8. Суспільно-політичне життя. Особливості сталінського тоталітарного режиму в Україні.
9. Культурні перетворення в УСРР-УРСР у 30-ті рр.

Л і т е р а т у р а

1. Безотосний М.Г. Україна в добу сталінщини. Історія опору. – К., 2002.
2. Безотосний М.Г. Опір сталінізму в Україні (1920-1930-ті рр.) // УІЖ. – 1993. - № 2-3.
3. Білас І.Г. Репресивно-каральна система в Україні, 1917-1953: суспільно-політичний та політико-правовий аналіз: У 2 кн. – К., 1995.
4. Білокінь С.І. Масовий терор як засіб державного правління в СРСР (1917-1941 рр.): Джерелознавче дослідження. – К., 1999.
5. Бугай М.Ф. Депортації населення України в 30-50-ті роки // УІЖ. – 1990. - № 10.
6. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: Навчальний посібник. – К., 1997.
7. Винниченко Відродження нації. Ч. I-III. Київ-Відень, 1920.
8. Голод 1932-1933 років в Україні: причини та наслідки. – К., 2003.
9. Голодомор 1932-1933 років в Україні: документи і матеріали. – К., 2007.
10. Голодомори в Україні: Одеська область (1921-1923, 1932-1933, 1946-1947). Дослідження,
11. Грушевський М.С. на порозі нової України.-К.:1991.
- 12.3 порога смерті...Письменники України – жертви сталінських репресій. – К., 1991.
- 13.Конквест Р. Жнива скорботи: Радянська колективізація і голодомор. – К., 1993.
- 14.Конституційні акти України 1917-1920 рр. Маловідомі Конституції України. -К. :1992.

- 15.Костюк Г. Сталінізм в Україні: Генеза і наслідки (Дослідження і спостереження сучасника). – К., 1995.
- 16.Костюк Г. Сталінізм в Україні: Генеза і наслідки (Дослідження і спостереження сучасника). – К., 1995.
- 17.Культурний процес на Україні в 20-30-ті роки. Дискусія //УІЖ. – 1998. - № 10.
- 18.Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). – К., 1996.
- 19.Кульчицький С.В. Голод 1932-33 років в Україні як геноцид. – К., 2005.
- 20.Кульчицький С.В. Українська Держава часів гетьманщини //УІЖ. - 1992.- № 7-8.
- 21.Кульчицький С.В. Центральна Рада. Утворення УНР// УІЖ. - 1992.-№5,6.
- 22.Литвин М.Р., Наumenко Н.С. Історія ЗУНР. – Львів, 1995.
- 23.Марочко В. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору (1929-1941). – К., 2003.
- 24.Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні. Зведений том. – К., 2008.
- 25.Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні. Одеська область. – 2008.
- 26.Одеський мартиролог: дані про репресованих Одеси і Одеської області за роки радянської влади. У 2-х томах. Т.1. – Одеса, 1997; Т.2. – Одеса, 1999.
- 27.Онопрієнко В.І. Історія української науки ХІХ-ХХ століть: Навчальний посібник. - К., 1998.
- 28.Онопрієнко В.І. Репресована наука України. – К., 1990.
- 29.Пашенко В.О. Держава і православ'я в Україні, 20-30-ті роки. – К., 1993.
- 30.Петров В. Діячі української культури – жертви більшовицького терору(1920-1940). – К., 1992.
- 31.Пиріг Р.Я., Проданюк Ф.М. Павло Скоропадський: штрихи до політичного портрету //УІЖ. -1992.-№ 9.
- 32.спогади, документи. – Одеса, 2007.
- 33.Шаповал Ю.І. Людина і система (Штрихи до портрета тоталітарної доби в Україні.- К., 1994.

***Семінар 7. Антифашистський рух опору в Україні (1941-1944 рр.)
Хрущовська „відлига” в Україні (2 год.).***

План

1. Розв'язання ІІ світової війни гітлерівською Німеччиною і сталінським Радянським союзом.
2. Німецький окупаційний режим на території України. План “Ост”.
3. Партизанський і підпільний рух на окупованій території України у 1941-1944 рр.
4. “Поліська Січ” Т.Бульби-Боровця: програма, стратегія, діяльність. ОУН-УПА у 1941-1945 рр.

5. Смерть Сталіна. Початок десталінізації радянського суспільства.
6. XX з'їзд КПРС і його рішення. Засудження культу особи Сталіна.
7. Реформування економіки й управління. Курс на побудову соціалізму.
8. Суспільно-політичне та культурне життя України за часів хрущовської "відлиги". Шістдесятники.
9. Зміни в міжнародній політиці у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр.
10. Крах політики реформ. Особистість М.С.Хрущова в історичній літературі.

Л і т е р а т у р а

1. Аджубей А. Крушение иллюзий. – М., 1991.
2. Баран В. Десталінізація в Україні: перша спроба // Сучасність. – 1995. - № 10.
3. Баран В. Україна після Сталіна: Нариси історії 1953-1985 рр. – Львів, 1995.
4. Баран В., Даниленко В. Держава і церква в період лібералізації радянського суспільства // Історія України. – 2001. - № 1.
5. Баран В., Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946-1980-ті рр.) – К., 1999.
6. Ветров І.Г. Економічна експансія Третього рейху в Україні. 1941-1944. – К., 2000.
7. Волошин Ю.В. Православна церква в Україні періоду нацистської окупації 1941-1944 рр. – Полтава, 1997.
8. Вронська Т.В. В умовах війни. Життя та побут населення міст України (1943-1945 рр.). – К., 1995.
9. Гунчак Тарас. У мундирах ворога. – К., 1993. – 205 с.
10. Дзюбак В.В. Отаман Тарас Бульба-Боровец: штрихи до політичного портрету. – К., 1995. – 38 с.
11. Єленський В.С. Морозна "відлига". Про антицерковну кампанію кінця 50-х – початку 60-х років // Маршрутами історії. – К., 1990.
12. Єлисаветський С.Я. Герої руху Опору у Франції – вихідці з України // УІЖ. – 1992. - № 5.
13. Зеленин І.Е. Аграрная политика Н.С.Хрущева и сельское хозяйство. – М., 2001.
14. Іващук С. По той бік фронту: Антифашистська боротьба на території України, Білорусії та Польщі в роки Другої світової війни. – Львів, 1997.
15. Ільюшин І.І. До питання про волинську трагедію в 1943-1944 рр. // УІЖ. – 2003. - № 3.
16. Кентій А. "Отаман Тарас Бульба" // Політика і час. – 1992. - № 4.
17. Кентій А., Лозицький В. Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941-1944). – К., 2005.
18. Кентій А.В. Українська Повстанська армія в 1944-1945 рр. – К., 1999.
19. Коваль М.В. Нацистський геноцид щодо євреїв та українське населення (1941-1944 рр.) // УІЖ. – 1992. - № 6.
20. Коваль М.В. Україна: 1939-1945: Маловідомі і непрочитані сторінки історії. – К., 1995.

21. Кожукало І. Компартія України в добу “відлиги” // УІЖ. – 1990. - № 11.
22. Король В.Ю. Трагедія військовополонених на окупованій території України. – К., 2002.
23. Косик В. Правда історії. Роки окупації України. 1943-1944. – К., 2008.
24. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. – Париж-Нью-Йорк-Львів, 1993.
25. Кульчицький С.В. Спроби реформ (1956-1964) // УІЖ. – 1998. - №№ 3,4.
26. Курносів Ю.О. Суспільно-політичний розвиток УРСР у 50-х – першій половині 60-х рр. // УІЖ. – 1990. - № 5.
27. Мірчук Петро. Українська повстанська армія. 1942-1950. Документи і матеріали. – Львів, 1991. – 448 с.
28. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. – К., 2005.
29. Україна в другій світовій війні у документах. Збірник німецьких архівних матеріалів. У 2-х томах. Т.1. – Львів, 1997; Т.2. – Львів, 1998.
30. Україна партизанська. Партизанські формування та органи керівництва ними (1941-1945 рр.). – К., 2001.
31. Хрущев Н.С. Воспоминания. – М., 1991.
32. Чайковський А.С. Невідома війна: партизанський рух в Україні. 1941-1944 рр. – К., 1994.
33. Чикаленко В. Мовна політика більшовиків на Україні в 1950-60-х рр.: Дослідження і публіцистика. – Чикаго, 1974.
34. Шаповал Ю.І. М.С.Хрущов на Україні. – К., 1990.

Семінар 8. Проголошення та розбудова незалежної держави Україна (1991-2010 рр.) Етносоціальний та етнополітичний розвій України. Українська діаспора й Україна: проблеми взаємовідносин (2 год.).

План

1. Становлення владних структур в незалежній Україні. Дерадянська політична система.
2. Державна символіка України: історія і сучасність.
3. Прийняття Конституції 1996 р. Політичне життя в Україні 1996-2004 рр.
4. „Помаранчева революція”: причини, суть, наслідки. Вибірчі кампанії 2010 року
5. Етнодемографічні процеси в сучасній Україні.
6. Етнополітична ситуація в Україні та її регіональні особливості.
7. Українська етнологія: історичні витоки та сучасний стан. Національні меншини в Україні.
8. Міграційні процеси в Україні. Проблема біженців.
9. Основні напрями і механізми реалізації державної етнополітики в Україні.
10. Передумови, початок та етапи української еміграції.
11. Сучасне життя західної української діаспори і в країнах СНД.

Л і т е р а т у р а

1. Акт проголошення незалежності України. – К., 1991.
2. Вівчарик М.М. та інш. Українська нація: шлях до самовизначення. – К., 2001.
3. Гальчинський А.С. Помаранчева революція і нова влада. – К., 2005.
4. Державотворчий процес в Україні. 1991-2007. – К., 2007.
5. Десять років незалежності України: Минуле та сучасне державотворення. – К., 2003.
6. Етнонаціональна структура українського суспільства. Довідник. – К., 2004.
7. Етнонаціональні проблеми в Україні: історія та сучасність. – К., 2001.
8. Етнополітична ситуація в Україні: спроби наукової інтерпретації. – К., 1993.
9. Євтух В.Б. Проблеми етнонаціонального розвитку: український і світовий контексти. – К., 2001.
10. Зарубіжні українці. Довідник. – К., 1991.
11. Заставний Ф.Д. Українська діаспора / Розселення українців у зарубіжних країнах. – Львів,
12. Змієнко-Сенишин Г. Пересаджені квіти України. – Монреаль-Київ, 2001.
13. Історія української еміграції. Навчальний посібник. – К., 1997.
14. Кардаш П., Кот С. Українці у світі. Книга-альбом. – К. – Мельбурн, 1995.
15. Конституція України. – К., 1996.
16. Кульчицький С. Помаранчева революція. – К., 2005.
17. Куц Ю.О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект. – Харків., 2002.
18. Литвин В.М. Утвердження незалежної і суверенної держави (1991-2004). – К., 2005.
19. Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996.
20. Малиновська О.А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями: Монографія. – К., 2004.
21. Мистецтво української діаспори. Повернуті імена. Випуск 1. – К., 1998.
22. Наулко В. Хто і відколи живе в Україні. – К., 1998.
23. Національний склад населення України та його мовні ознаки за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р. – К., 2003.
24. Пірен М.І. Етнополітичні процеси в сучасній Україні. – К., 1999.
25. Ребало В.А., Обушний М.І., Майборода О.М. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні: досвід, проблеми, перспективи. – К., 1996.
26. Різниченко Олекса. Промінь з Одеси. Поема. Документи. Спогади. Про шістдесяті роки в Одесі і про Ніну Строкату-Караванську. – Одеса, 2000.
27. Сергійчук В. “Українізація” Росії. – К., 2000.
28. Смолій В.А., Гуржій О.І. Як і коли почала формуватися українська нація. К., 1991.
29. Стан. – К., 1999.
30. Становлення владних структур в Україні (1991-1996). – К., 1997.

31. Україна на зламі тисячоліть: історичний екскурс, проблеми, тенденції та перспективи. – К., 2000.
32. Україна на шляху до Європи. – К., 2006.
33. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи. – К., 2004.
34. Українці в Австралії. Енциклопедичний довідник. – Сідней, 2001.
35. Українці у зарубіжному світі. – К., 1993.
36. Яневський Д. Хроніка „Помаранчевої” революції. – Харків, 2005.

5. Самостійна й індивідуальна навчально-дослідна робота.

5.1 Зміст самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
	Модуль 1. Давня та початок нової історії України (I тис. до н.е. – XVIII ст.)			
1	Тема 1. Доісторичний та ранньоісторичний періоди на території України.	6	8	Усне опитування
2	Тема 2. Україна у середньовічний і ранній новий час (середина X-XV ст.)	6	8	Тестування
3	Тема 3. Україна у ранній новий час (середина XVI-XVIII ст.)	6	8	Усне опитування
4	Тема 4. Гетьманська Україна.	6	9	КМР
	Модуль 2. Українські землі у добу модернізації (XIX-поч. XX ст.)			
5	Тема 5. Україна у складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. та національний державотворчий процес (1917-1920 рр.).	5	9	Усне опитування
6	Тема 6. Україна в колі геополітичних інтересів Німеччини і Радянського союзу.	5	9	Тестування
7	Тема 7. СРСР і Україна. Утвердження незалежної і суверенної держави (1991-2010 рр.).	6	9	КМР
	Разом	40	70	

5.2. Методичні рекомендації з організації самостійної роботи

Самостійна робота студентів має за мету більш глибоке засвоєння ними теоретичних та аналітичних основ курсу, розвиток творчого мислення, набуття навиків та вмінь у самостійному виборі різних методів пізнання. Самостійна робота тісно узгоджується з лекційним курсом і проводиться за усіма основними темами.

Самостійна робота передбачає конкретні визначені викладачем питання теми, які студент готує самостійно. Форми організації самостійної роботи залежать від складності окремих тем та навчальних можливостей груп та студентів.

Працюючи самостійно слід скористатися підручниками, посібниками, рекомендованою літературою, науково-довідниковими виданнями, можливостями Інтернету. Обов'язковою умовою самостійної роботи є застосування знань, набутих при вивченні інших тем курсу, а також інших історичних дисциплін. Важливим є посилання на історичні джерела та наукову літературу.

У процесі самостійної роботи слід проявляти творчість і вміння відстоювати власну точку зору. Основну увагу слід звертати на центральну проблему вивчення історії рідного краю – взаємозв'язок регіональної історії з загально історичними процесами, подіями і явищами.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

5.3. Зміст індивідуальних навчально-дослідних (творчих) завдань.

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
	Модуль 1. Давня та початок нової історії України (І тис. до н.е. – XVIII ст.)		
1	Підготувати есе з презентацією: Історичні портрети діячів української державотворення (Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Данило Галицький, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа та інш. (на вибір студента).	4	4
2	Особливості розвитку культури і освіти від княжої до гетьманської доби та інш. (на вибір студента).	4	4
3	Національно-визвольні рухи, повстання, війни та інш. (на вибір студента) .	4	4
	Модуль 2. Українські землі у добу модернізації (XIX-поч. XX ст.)		
4	Підготувати есе з презентацією: Історичні портрети Петра Могили, Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Івана Франка, Михайла Грушевського, Симона Петлюри та інших діячів воєнної доби – на вибір студента.	4	4
5	Підготувати есе: а/ «Перебудова» в рецепції партійно-радянської номенклатури УРСР. б/ «Помаранчева» революція й Революція Гідності: порівняльний аналіз. в/ Зовнішня політика президентів України: порівняльний аналіз.	4	4

	г/Євроінтеграція як цивілізаційний вибір України (на вибір студентів).		
	Разом	20	20

Примітка: Студент за бажанням, узгодивши з викладачем, може обрати тему ІНДЗ, відсутню у запропонованому переліку завдань.

5.4. Методичні рекомендації з організації індивідуальної навчально-дослідної роботи.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі – ІНДЗ) – один із видів позааудиторної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується у процесі вивчення програмового матеріалу і завершується до підсумкового тестування з даної навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ - самостійне вивчення на основі першоджерел, монографій, наукової, науково-популярної та довідкової літератури частини програмного матеріалу, його систематизація, аналіз та узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу.

Зміст ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних в процесі лекційних, практичних занять та самостійної роботи.

Орієнтовна структура ІНДЗ:

- Вступ - зазначається тема, мета і завдання роботи, її основні положення, а також стан наукової розробки проблеми і її значення.
- Теоретичне обґрунтування – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів тощо, на основі яких виконується завдання.
- Методи, які використовуються при виконанні роботи.
- Основні результати роботи – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, діаграми, порівняльні таблиці, описи, систематизована реферативна інформація, її аналіз. Послідовність постановки викладу результатів дослідження повинна відповідати темі і дослідницьким завданням.
- Висновки.
- Список використаних джерел і літератури. Список слід розміщувати в порядку посилань в тексті або алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків.
- Додатки.

Порядок подання та захист ІНДЗ:

- Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді скріпленого зошита (реферату) з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із

зазначенням усіх позицій змісту завдання (за об'ємом 8-10 аркушів друкованого тексту через 1,5 інтервали).

- ІНДЗ подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до підсумкового тестування.
- ІНДЗ оцінюється викладачем на основі попереднього з ним ознайомлення та усного захисту на підсумковій конференції.
- Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом екзаменаційної оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки. Питома вага ІНДЗ у загальній оцінці визначається викладачем.

До індивідуальних завдань відноситься також аналіз проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференції, участь у олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо. Особливим видом індивідуальних завдань є виконання курсових і магістерських робіт, яке здійснюється відповідно до робочого навчального плану та існуючих вимог щодо їх змісту.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностування результатів навчання.

6.1 Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Студент був присутній на заняттях, але не зміг відповісти на питання й не брав участі у їх обговоренні.
	2 бали	Студент частково відповів на питання, але не ознайомлений з джерелами і не брав участі у дискусії.
	3 бали	Студент частково відповів на поставлені питання, брав участі у їх обговоренні,
	4 бали	Студент відповів на поставлені питання, брав участь у дискусії, знає факти, але недостатньо вміє їх узагальнювати й робити висновки.
	5 балів	Студент дав правильну відповідь та розкрив суть питання, виявив здатність до аналізу й синтезу фактичного матеріалу, брав активну участь у дискусії.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Робота компілятивна, виконана з фактичними помилкам
	5 балів	Творча робота виконана самостійно, але тема розкрита не повністю, відсутні посилання на використані джерела та літературу
	10 балів	Творча робота виконана самостійно. Тема розкрита сповна. Студент продемонстрував виразно авторське бачення розв'язання проблеми, глибоке знання джерел, літератури.

Контрольна модульна робота (тест)	5 балів	Правильні відповіді на запитання першого рівня складності
	10 балів	Правильні відповіді на запитання першого та другого рівня складності
	15 балів	Правильні відповіді на запитання першого, другого та третього рівня складності

6.2. Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Студент не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Студент намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16-20 балів	Студент уміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

6.3. Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Студент критично усвідомлює взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності, відмінності в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах. Розуміє соціальні функції історика, можливості використання історії та зловживання історією. Має знання, вміння і навички виявлення та опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси. Володіє навичками публічного мовлення, здатний ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації. Засвоїв навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури, дотримання стандартів академічного оформлення тексту. Вміє

	коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до певних критеріїв; представити результати наукових досліджень в друкованій формі, проводити їх презентацію.
Добре (82-89 B)	Студент критично усвідомлює взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності, але має певні труднощі у визначенні відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах. Розуміє соціальні функції історика, можливості використання історії та зловживання історією. Має знання, вміння і навички виявлення та опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси. Володіє навичками публічного мовлення, здатний ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації. Засвоїв навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури, дотримання стандартів академічного оформлення тексту. Вміє коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до певних критеріїв; представити результати наукових досліджень в друкованій формі, але слабо освоїв навички проводити їх презентацію.
(74-81 C)	Студент критично усвідомлює взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності, але має труднощі у визначенні відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах. Розуміє соціальні функції історика, можливості використання історії та зловживання історією. Має знання, вміння і навички виявлення та опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси, але використовує їх не у повній мірі. Володіє навичками публічного мовлення, здатний ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації. Не сповна засвоїв навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури, дотримання стандартів академічного оформлення тексту. Вміє коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до певних критеріїв, представити результати наукових досліджень в друкованій формі, але недостатньо здатний їх презентувати.
(64-73 D)	Студент критично усвідомлює взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності, але має значні труднощі у визначенні відмінностей в історіографічних

	поглядах різних періодів та у різних контекстах. Розуміє соціальні функції історика, можливості використання історії та зловживання історією. Має недостатні знання, вміння і навички виявлення та опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси, не вміє їх використовувати. Недостатньо володіє навичками публічного мовлення, здатністю ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації. Не сповна засвоїв навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури, дотримання стандартів академічного оформлення тексту. Затрудняються коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до певних критеріїв, представити результати наукових досліджень в друкованій формі, слабо освоїв навички проводити їх презентацію.
Задовільно (60-63 E)	Студент недостатньо критично усвідомлює взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності, має значні труднощі у визначенні відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах. Розуміє соціальні функції історика, можливості використання історії та зловживання історією. Має недостатні знання, вміння і навички виявлення та опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси, не вміє їх використовувати. Недостатньо володіє навичками публічного мовлення, здатністю ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації. Слабо засвоїв навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури, дотримання стандартів академічного оформлення тексту. Затрудняються коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до певних критеріїв, не вміє представити результати наукових досліджень в друкованій формі, не освоїв навички проводити їх презентацію.
Незадовільно (35-59 FX)	Студент не володіє навчальним матеріалом

Засоби діагностування результатів навчання

- екзамени;
- заліки
- поточне усне опитування;
- стандартизовані тести;
- контрольні модульні роботи;
- командні проекти;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- творчо-дослідницькі самостійні завдання;
- індивідуальні завдання.

7. Форми поточного і підсумкового контролю

7.1. Основні терміни і визначення

Поточно-модульний контроль (ПМК) – це один з видів контролю стану засвоєння знань та вмінь студента з модуля навчальної дисципліни. Поточно-модульний контроль включає оцінювання знань студента під час проведення семінарських занять, виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи, тестування, колоквиуму, контрольної роботи і проведення модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль (ПК) – це контроль рівня засвоєння знань та вмінь студента в цілому з навчальної дисципліни, для якої навчальним планом передбачений екзамен.

Підсумковий контроль здійснюється в усній і (або) письмовій формі за вибором кафедри, також за результатами виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання з поданням відповідного звіту.

Самоконтроль – самостійна робота студента з підручником, навчальним посібником, конспектом лекцій, рекомендованою літературою з метою перевірки рівня засвоєння програмового матеріалу навчальної дисципліни..

Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни – це числова величина, яка дорівнює сумі набраних студентом знань балів під час вивчення та контролю знань з усіх модулів дисципліни за встановленою для дисципліни шкалою розподілу балів.

Рейтинг студента – це порядкова позиція студента в академічній групі за результатами навчання з навчальної дисципліни. Оцінка, отримана студентом у разі повторного оцінювання результатів навчання, на сукупний рейтинг студента не впливає.

Шкала оцінювання знань студента встановлює взаємозв'язки між рейтинговим показником з дисципліни, національною шкалою оцінювання знань студента і шкалою оцінок ECTS.

7. 2. Розподіл балів на поточно-модульний і підсумковий контроль знань.

Загальна кількість балів, що відводиться на навчальну дисципліну – 100 балів, з них на поточно-модульний контроль виділяється 80 балів, на підсумковий контроль – 20 балів.

7. 2.1. Поточно-модульний контроль

Розподіл і затвердження за кожними видом роботи балів поточно-модульного контролю здійснюється з урахуванням наступних підходів.

Кількість балів, що припадає на поточно-модульний контроль (80), розподіляється відповідно по модулях відповідно до їх кількості і змісту згідно з робочою програмою навчальної дисципліни.

У межах кожного модулю кількість балів розподіляється по змістових модулях за різними видами навчальної діяльності студента і на модульну контрольну роботу.

В межах змістового модулю кількість балів розподіляється за такими видами навчальної діяльності студента:

- усна відповідь на семінарських заняттях та колоквиумах;
- поточні контрольні роботи;
- тестування;
- публікації у наукових виданнях;
- участь у наукових гуртках та проблемних групах;
- участь у розробці навчально-методичних матеріалів;
- підготовка рефератів, доповідей;
- розв'язання завдань;
- самостійна та індивідуальна робота із змістового модулю;
- доповіді та повідомлення на наукових конференціях різного рівня.

Модульна контрольна робота проводиться у письмовій формі після вивчення всіх змістових модулів у формі опитування, тестування, поточних контрольних робіт тощо. Форма і зміст модульної контрольної роботи визначається кафедрою.

Певну кількість балів студент одержує за виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи з окремого модулю і підготовку відповідного звіту про її виконання.

Бали за відвідування занять не нараховуються, водночас зменшується кількість балів за пропуск занять без поважних причин.

7. 2.2. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль є обов'язковим окремим модулем у навчальних дисциплінах, для яких навчальним планом передбачено проведення екзамену. Загальна кількість балів, яка виділяється на підсумковий контроль становить 20 балів.

7.3. Організація і порядок проведення поточно-модульного і підсумкового контролю

Загальний порядок оцінювання знань студента за кредитно-модульною системою, порядок розподілу балів, форми і види завдань, критерії оцінювання знань тощо для кожної навчальної дисципліни доводяться викладачем до відома студентів на початку навчального семестру.

7.3.1. Організація і проведення поточного контролю

Поточно-модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь студентів з того чи іншого модулю.

Оцінювання знань з того чи іншого змістового модулю проводиться за результатами проведення практичних занять, виконання студентами самостійної роботи та інших завдань, передбачених робочою навчальною програмою та обов'язкового виконання студентом модульної контрольної роботи.

Результати поточно-модульного контролю виставляються в журналах обліку роботи академічних груп.

7.3.2. Організація і проведення модульної контрольної роботи

До модульної контрольної роботи допускаються студенти у разі виконання ними усіх передбачених видів робіт і завдань, передбачених робочою навчальною програмою для даного модулю, в тому числі завдання самостійної роботи, реферати, контрольні роботи, тестування тощо.

Модульні контрольні роботи проводяться у письмовій формі.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів.

Перездача модульної контрольної роботи допускається у строки, які встановлюються викладачем.

7.3.3. Організація і проведення підсумкового контролю

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали усі модульні контрольні роботи, передбачені для навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 60 балів (з 80 балів).

За результатами підсумкового контролю рейтинговий показник з навчальної дисципліни не може бути зменшений.

7.3.4. Визначення рейтингового показника з навчальної дисципліни

Підсумковий рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни, для якої навчальним планом передбачено екзамен встановлюється як сума набраних студентом балів під час вивчення та контролю знань з усіх модулів дисципліни і підсумкового контролю за встановленою шкалою розподілу балів.

Підсумковий рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни, для якої навчальним планом передбачено залік встановлюється як сума набраних студентом балів за поточно-модульним контролем.

Якщо студент не погоджується з результатами контрольних заходів, він може протягом двох днів після ознайомлення з результатами, звернутися з апеляцією до завідувача кафедри. Завідувач кафедри протягом трьох днів разом з викладачем, розглядає апеляцію і приймає остаточне рішення, про яке повідомляється студент.

За результатами апеляції кількість виставлених балів не зменшується.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку «FX», то він допускається до повторного складання підсумковою контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контрольні роботи і скласти підсумковий контроль. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання підсумкового контролю і не впливає на загальний рейтинг студента.

У разі отримання студентом за рейтинговим показником оцінки «F», то він повинен пройти повторний курс вивчення цієї дисципліни протягом наступного семестру (навчального року) за графіком, встановленим деканатом. Бали, отримані студентом при вивченні дисципліни у попередній період, анулюються.

8. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, контрольні модульні роботи, ІНДЗ)							Підсумковий тестовий контроль	Сума
Модуль 1				Модуль 2				
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7		
10	15	10	10	10	10	15	20	100

9. Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальн ої діяльнос ті	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

Методичне забезпечення: робоча навчальна програма, опорні конспекти лекцій, перелік ІНДЗ, тести в паперовому і електронному вигляді, список рекомендованої літератури.

10. Контрольні питання до підсумкового екзамену

1. Енеоліт України. Трипільська культура.
2. Кочові народи давніх часів на теренах України (кіммерійці, скіфи, сармати).
3. Кочові народи періоду середньовіччя на теренах України (алани, авари, гуни, печенігі, торки половці, татари).
4. Етнічний розвиток давньої Русі. Розселення та заняття східних слов'ян.
5. Утворення держави Київська Русь. Теорії походження давньоруської держави.
6. Утвердження Руської держави за Святослава Хороброго.
7. Розквіт Русі за часів Володимира Великого.
8. Запровадження християнства на Русі. Оцінка його значення в історії українського народу
9. Розбудова Київської держави за Ярослава Мудрого і Володимира Мономаха.
10. Державний устрій, соціально-економічний лад Київської Русі. Внутрішня та зовнішня політика князів.
11. Культура Київської Русі.
12. Причини розпаду Київської Русі.
13. Утворення Галицько-Волинського князівства. Внутрішня і зовнішня політика Романовичів.
14. Король Данило Галицький. Розбудова моноетнічної української держави.

15. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.
16. Роль литовських князів Свидригайла і Вітовта в історії України.
17. Утворення Кримського Ханства. Османська експансія на півдні України.
18. Причини, які привели до утворення українського козацтва.
19. Де, як і коли виникла Запорізька Січ? Розкажіть про устрій і органи управління Запорізької Січі. Чому її називали козацькою республікою?
20. Утворення Речі Посполитої. Берестейська церковна унія.
21. Створення реєстрове козацького війська: ким, коли і з якою метою було утворено.
22. Петро Могила і Петро Сагайдачний у відродженні Київської митрополії. Створення Києво-Могилянської академії.
23. Основні етапи національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.
24. Формування території, органів влади української держави в ході визвольної війни.
25. Переяславські угоди Б. Хмельницький із старшиною і московський цар з боярами.
26. Андрусівська угода та "Вічний мир" між Росією і Польщею.
27. Гадяцький договір і Конотопська битва.
28. Гетьманування Петра Дорошенка. Османський протекторат на українських землях.
29. Іван Мазепа у розбудові Гетьманської України. Полтавська битва та її наслідки.
30. Конституція Пилипа Орлика. Антимосковська коаліція.
31. Гайдамацький рух на Правобережжі. Коліївщина.
32. Ліквідація Гетьманату в Україні. Причини і наслідки.
33. Знищення Запорізької Січі царським урядом Катерини II. Подальша доля українського козацтва.
34. Українська культура козацької доби. Особливості розвитку у 17-18 ст.
35. Україна в період російсько-турецьких війн XVIII-XIX ст.
36. Російська анексія Криму. Ліквідація Кримського ханства. Подальша доля кримськотатарського народу.
37. Феномен українського національного відродження в контексті європейської історії: методологічні засади, періодизація.
38. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови українського відродження.
39. Початок політизації українського руху. Суспільно-політичний ідеал в історіософських концепціях Кирило-Мефодіївського товариства.
40. Громадівський рух в Наддніпрянській Україні. М. Драгоманов.
41. Галичина – "П'ємонт" українського відродження у другій половині XIX ст.
42. Політизація українського національного руху в Західній Україні наприкінці XIX ст. Утворення українських політичних партій.
43. Соціально-політичні альтернативи в Україні у 1917р. Утворення Центральної Ради.
44. Проголошення УНР.
45. Українська Держава Павла Скоропадського: чи мала перспективи гетьманщина в Україні?
46. Відродження УНР. У чому причини усунення Директорії від влади?
47. Перемога національно-демократичної революції в Східній Галичині. ЗУНР.
48. Політичний та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель у міжвоєнний період.
49. Внутрішня і зовнішня політика Раднаркому УСРР.
50. Сутність та особливості індустріалізації в Україні.
51. Здійснення колективізації в УСРР. Голодомор 1932-1933 рр.
52. Україна в завоювальних планах фашистської Німеччини.
53. Воєнні дії на території України у 1941-1942 рр. Визволення українських земель від окупантів.
54. Німецький окупаційний режим на території України. План "Ост".
55. Партизанський і підпільний рух на окупованій території України у 1941-1944 рр.

56. ОУН-УПА у 1941-1945 рр.
57. Початок десталінізації радянського суспільства.
58. XX з'їзд КПРС і його рішення. Засудження культу особи Сталіна.
59. Реформування економіки й управління. Курс на побудову комунізму.
60. Суспільно-політичне та культурне життя України за часів хрущовської "відлиги".
61. Шістдесятники.
62. Перебудова і Гласність: загальна характеристика.
63. Зміни в міжнародній політиці у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр.
64. Становлення владних структур в незалежній Україні. Дерадянська політична система.
65. Державна символіка України: історія і сучасність.
66. Прийняття Конституції 1996 р. Політичне життя в Україні 1996-2004 рр.
67. „Помаранчева революція”: причини, суть, наслідки. Виборчі кампанії 2010 року.

11. Рекомендована література

Базова:

Підручники, навчальні посібники

Базова

1. Баран В. Історія України 1945-1953 рр. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, 2005. 184 с.
2. Бойко О.Д. Історія України. 7-е вид. Київ: Альма-матер, 2018. 720 с.
3. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX століття. Навчальний посібник. Київ: Генеза, 1996. 360 с.
4. Історія України / Кер. авт. кол. Ю. Зайцев. Львів: Світ, 1996. 471 с.
5. Литвин Володимир. Історія України. Підручник. 2-ге доопрацьоване та доповнене видання. Київ, 2008. 813 с.
6. Магочій Роберт Павло. Історія України. Київ: Критика. 2007. 639 с.
7. Мицик Ю. А., Бажан О.Г. Історія України. Київ. 2015. 680 с.
8. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. Київ: 1993. 413 с.
9. Новітня історія України. 1914 – 1945 рр.: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львівського ун-ту імені Івана Франка, 2018. 340 с.
10. Новітня історія України (1900-2000): підручник для студ. іст. спец. вищ. навч. закл. / А. Слюсаренко, В. Гусев та інш. Київ: Вища школа, 2000, 2002, 2009. 662 с.
11. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків, 2016. 494 с.
12. Попович М. Нарис історії культури України. Київ: Арттек, 1998. 728 с.
13. Субтельний О. Україна: історія. Київ: Либідь, 1992, 1993, 1994. 720 с.

Допоміжна

1. 25 років незалежності України: нариси історії творення нації і держави. Київ: Ніка-Центр, 2016. 796 с.
2. Бекірова Г. Історія Криму та кримськотатарського народу. Київ. 2020.
3. Головкин В. Аннексія Криму. Київ: COOP Media. 2016. 128 с.
4. Горелов М. Є., Моця О. П., Рафальський О. О. Цивілізаційна історія України: Нариси. Київ: ТОВ УВПК «ЕксОБ», 2006. 632 с.
5. Грицак Я. Й. 26-й ПРОЦЕНТ, або Як подолати історію. Київ: Фонд Петра Порошенка, 2014. 136 с.
6. Грицак Я. Куди рухається світ Вид. друге. Київ: Грані-Т, 2015. 192 с.
7. Іванов В. М. Історія держави і права України: підручник. К.: КУП НАНУ, 2013. 892 с.
8. Історія Одеси. Одеса: Друк, 2002. 560 с.
9. Історія України в особах: IX – XVIII ст. / Авт. кол.: В. Замлинський (керівник), І. Войцехівська, Н. Герасименко та інші. Київ: Вид-во «Україна», 1993. 396 с.
10. Історія України в особах: XIX–XX ст. / І. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. Абліцов, О. Божко та ін. Київ: Вид-во «Україна», 1995. 480 с.
11. Історія України. Електронний підручник. Повний мультимедійний курс історії України від давніх часів до сьогодення / Кер. кол. Ю.С.Жарких; За ред. Ю.А.Горбаня. Київ: 2003.
12. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник. Упор. В. Ю. Король. Київ: Академія, 2002. 408 с.
13. Історія України: Хрестоматія / Упор. В. М. Литвин; Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2013. 1056 с.
14. Історія української Конституції. / Упорядники Слюсаренко А., Томенко М. Київ: Право, 1997. 443 с.
15. Копиленко О. Л., Копиленко М. Л. Держава і право України. 1917 – 1920: Навч. посібник. Київ: Либідь, 1997. 208 с.
16. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ століття. Київ, 1997. 360 с.
17. Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій (1940-2015). Збірник документів і матеріалів. 2-е вид. / Упоряд.: О.Г.Бажан. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2016. 1092 с.
18. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 1. 504 с.; Кн. 2. 628 с.; Кн. 3. Київ: Темпора, 2013. 388 с.
19. Народження країни. Від краю до держави. Назва, символіка, територія і кордони України / Авт. кол.: К. Галушко, А. Гречило, С. Громенко, Г. Єфименко, М. Майоров. Упоряд. К. Галушко. Харків, 2016. 525 с.
20. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 512 с.

21. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / Редкол.: І. Ф. Курас (голова) та ін. Київ: Генеза, 2002-2003. Том 1. На зламі століть (кінець XIX ст. – 1917 р.). 420 с.; Том 2. Революції в Україні: політико-державні моделі та реалії (1917 – 1920). 480 с.; Том 3. Утвердження радянського ладу в Україні (1921 – 1938). 445 с.; Том 4. Україна і Друга світова війна (1939 – 1945). 581 с.; Том 5. Українці за межами УРСР (1918 – 1940). 695 с.; Том 6. Від тоталітаризму до демократії (1945 – 2002). 692 с.
22. Розмови про Україну. Ярослав Грицак – Іза Хрусалінська. Пер. з польської Богдани Матіяш. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 360 с.
23. Серeda О. Османсько-українська дипломатія в документах XVII-XVIII ст. монографія. Київ; Стамбул, 2018.
24. Серeda О. Османсько-українське степове порубіжжя в османсько-турецьких джерелах XVIII ст. монографія – Одеса: Астропринт, 2015.
25. Смолій В., Кульчицький С., Якубова Л. Донбас і Крим: місце у модерному національному проєкті. Аналітична записка. Київ: Інститут історії України, 2016. 66 с.
26. Снайдер Т. Кровавые земли: Европа между Гитлером и Сталиным. Київ: Дуліби, 2015. 584 с.
27. Танцюра В. І. Політична історія України. Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2008. 552 с.
28. Україна і Росія в історичній ретроспективі: Нариси в 3 т. / Інститут історії України НАН України. Відп. ред. В.А. Смолій. Том 1. Українські проєкти в Російській імперії / Верстюк В. Ф., Горобець В. М., Толочко О. П. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2004. 504 с.; Том 2. Радянський проєкт для України / Гриневич А. В., Даниленко В. М., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є. Київ: Наукова думка, 2004. 528 с.; Том 3. Новітній український державотворчий процес / Кульчицький С. В., Парахонський Б. О. Київ: Наукова думка, 2004. 327 с.

12. Інформаційні ресурси Інтернет

1. ІСТОРІЯ <http://histua.com/istoriya-ukraini/>
2. Книги та підручники з історії України та всесвітньої історії <http://history.vn.ua/book/>
3. Конспект лекцій «Історія України» <http://readbookz.com/books/170.html>
4. Довідник з історії України <http://www.ruthenia.info/txt/vesna/istukr/IIIh.html>
5. Макарчук С. А. Етнічна історія України. Навчальний посібник. Київ: «Знання», 2008 <http://ukrlibrary.com.ua/books/16/2/index.html>
6. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ http://ukraine-history.com.ua/history_u/index.htm
7. Литвин В. М. Історія України http://pidruchniki.ws/15840720/istoriya/istoriya_ukrayini_-_litvin_vm
8. Мирончук В. Д., Ігошкін Г. С. Історія України. <http://books.br.com.ua/themes/73/250>

9. Танцюра В. І. Політична історія України.
http://pidruchniki.ws/15840720/istoriya/politichna_istoriya_ukrayini_-tantsyura_vi
10. Постаті <http://greatukrainians.com.ua/country/ukraine/147.html>
11. Сайт Інституту історії України НАН України («Український історичний журнал», Енциклопедія історії України й т.д): www.history.org.ua
14. Сайт «Історія України»: http://ukraine-com.ua/history_u/index.htm
15. Сайт бібліотеки ПНПУ імені К.Д.Ушинського: <http://library.pdpu.edu.ua>
<http://ebook.pdpu.ua>